

species in hoc sacramento remanentes, sicut adipiscuntur virtute consecrationis modum essendi substantiæ, ita etiam consequuntur modum agendi et patiënti, ut, scilicet, agere et pati possint quicquid ageret vel pateretur substantia, si ibi præsens existeret. Manifestum est autem, quod si esset ibi substantia vini, liquor aliquis posset ei permisceri. Hujus tamen permissionis diversus esset effectus, et secundum formam liquoris, et secundum quantitatem. Si enim permisceretur aliquis liquor in tanta quantitate, quod posset diffundi per totum vinum, totum fieret permistum. Quod autem est commistum ex duobus, neutrum miscibilum est, sed utrumque transit in quoddam tertium ex his compositum. Unde sequeretur, quod vinum prius existens, non remaneret, sed liquor permistus esset alterius speciei; puta, si permisceretur aqua, solvereatur species vini, et esset liquor alterius speciei; si autem esset ejusdem speciei liquor adjunctus (puta, si vinum permisceretur vino) remaneret quidem eadem species, sed non remaneret idem numero vinum, quod declarat diversitas accidentium, puta si unum vinum esset album et aliud rubeum. Si vero liquor adjunctus esset tam parvæ quantitatis, quod non posset perfundi per totum, non fieret totum vinum permistum, sed aliqua pars ejus. Quæ quidem non remaneret eadem numero propter permissionem extranæ materiæ; remaneret tamen eadem specie, non solum, si parvus liquor permistus esset ejusdem speciei, sed etiam si esset alterius speciei, quia gutta aquæ multo vino permista, transit in speciem vini, ut dicitur 1 de Gener. (text. 34, 39 et 88, tom. 2). Manifestum est autem ex predictis (art. 4 hujus quest., et q. 76, art. 6, ad 3), quod corpus et sanguis Christi remanent in hoc sacramento, quamdiu illæ species manent eodem numero; consecratur enim hic panis et hoc vinum. Unde si fiat tanta permissione liquoris cuiuscumque, quod pertingat ad totum vinum consecratum et fiat permistum, erit aliud numero et non remanebit ibi sanguis Christi. Si vero fiat tam parva alicuius liquoris adjunctio, quod non possit diffundi per totum, sed usque ad aliquam partem specierum, desinet esse sanguis Christi sub illa parte vini consecrati, remanebit tamen sub alia.

Ad 4 ergo dicendum, quod Innocent. III dicit (in decr., lib. 3, tit. 41, c. Cum Marthæ, § Quæsivisti), quod ipsa accidentia vinum appositorum videntur afficer, quia si aqua

fuerit apposita, vini saporem assumit; continet igitur, accidentia mutare subjectum, sicut et subjectum contingit accidentia permutare; cedit quippe natura miraculo, et virtus supra consuetudinem operatur. Hoc tamen non est sic intelligendum, quasi idem numero accidentis, quod prius fuit in vino ante consecrationem, postmodum fiat in vino apposito, sed talis permutatio fit per actionem. Nam accidentia vini remanentia, retinent actionem substantiæ secundum predicta (in corp. art.), et ita immutando, afficiunt liquorem appositum.

Ad 2, dicendum, quod liquor appositus vino consecrato, nullo modo miscetur substantiæ sanguinis Christi, miscetur tamen speciebus sacramentalibus. Ita tamen quod permissione facta, corrumpuntur predictæ species, vel in toto, vel in parte, secundum modum, quo supra dictum est (art. 5), quod ex speciebus illis potest aliquid generari. Et si quidem corrumpantur in toto, nulla jam remanet quæstio, quia jam totum erit uniforme. Si autem corrumpantur in parte, erit quidem una dimensio secundum continuatatem quantitatis, non tamen una secundum modum essendi, quia una pars ejus erit sine subjecto, alia erit in subjecto, sicut si aliquod corpus constituatur ex duobus metallis, erit unum corpus secundum rationem quantitatis, non tamen unum secundum speciem materiæ.

Ad 3, dicendum, quod sicut Innocent. III dicit in Decretali predicta (loco citat. in sol. 1 art.), si post consecrationem calicis aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, neque sanguini commiscetur; sed accidentibus prioris vini commistum, corpori, quod sub eis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum. Quod quidem intelligendum est, quando non fit tanta permissione liquoris extranei, quod sanguis Christi desinat esse sub toto; tunc enim dicitur undique circumfundi, non quia tangat sanguinem Christi secundum ejus proprias dimensiones, sed secundum dimensiones sacramentalis, sub quibus continetur. Nec est simile de aqua benedicta, quia illa benedictio nullam mutationem facit circa substantiam aquæ, sicut facit consecratio vini.

Ad 4 ergo dicendum, quod quidam possebunt, quod quantumcumque parva fiat extranei liquoris permistio, substantia sanguinis Christi desinit esse sub toto, et hoc ratione inducta (in argum.). Quæ tamen non cogit, quia magnum et parvum diversificant quantitatem dimensivam, non quantum ad ejus essentiam,

sed quantum ad determinationem mensuræ. Similiter etiam liquor appositus adeo potest esse parvus, quod sua parvitatem impediatur, ne diffundatur per totum, et non solis dimensionibus, quæ licet sint sine subjecto, tamen obstant alteri liquori, sicut et substantia, si ibi adasset, secundum ea quæ præmissa sunt.

DISPUTATIO LVII.

DE HIS, QUÆ POSSUNT SPECIES SACRAMENTALES AGERE ET PATI.

Disputat. 19 de Eucharist. — Quoniam materia hujus disputationis philosophica valde est, eam breviter expedire curabimus, primo que dicemus de actione tam intentionali, quam materiali, postea de passione tam accidental, quam substantiali.

SECTIO I.

Utrum species sacramentales possint consecratae efficer, quicquid poterant non consecratae.

1. Species consecratae possunt facere omnem actionem intentionalem, quam non consecratae efficere possunt. — Dico primo: possunt species consecratae efficere omnem actionem intentionalem, quam antea poterant. Ita D. Thom. hic, et supra, q. 75, art. 5, et omnes Theologi. Et patet experientia, quæ necessaria fuit ad occultandum mysterium et fidem conservandam. Ratio vero jam est facta in commentariis, quia tota ratio agendi hujusmodi actionum est accidentalis forma, quæ eadem, eodemque modo perseverat; quod autem quantitas per se sit, vel in subjecto, nihil refert ad hanc actionem, præsertim, quia ipsa non imprimet speciem sui, sed modificat qualitates per se primo sensibiles eodem modo, quo antea. Atque hinc expeditur prolixa disputatio, quam Soto persequitur d. 9, quest. 2, art. 5, de notitiis sensitivis et intellectivis, quas species sacramentales possunt in nobis efficere; ubi contendit, posse tam in sensu, quam in intellectu, causare non solum notitiam accidentis, sed etiam substantiæ. Dicendum autem est, idem omnino posse efficere in quacumque potentia post consecrationem, quod antea poterant, quia per se nihil aliud possunt, quam efficere species in sensibus externis, in quo eamdem vim semper habent, ut dixi. Unde fit, has species non posse per se causare notitiam substantiæ, sed accidentis per modum ejusdem concreti, ut

2. Species consecratae possunt efficere omnem accidentalem alterationem, quam ante consecrationem. — Dico secundo: species consecratae possunt efficere omnem accidentalem alterationem, quam antea poterant. Est etiam communis, et habet idem fundamentum, quia tota ratio agendi in hujusmodi alteratione est aliqua qualitas; quantitas vero per se non concurrit, sed solum ut sustentans qualitatem. Quod si interdum ad actionem aliquam videtur per se concurrere, ut ad imprimentum impetum, ad dividendum aliiquid, vel suo loco pellendum, id non facit absque qua-

litatibus, quibus est affecta, ut sunt siccitas, durities, gravitas, et si quid ipsa per se juvat, etiam separata potest idem conferre, quia non id facit per inherenteriam, sed per entitatem suam, quae manet. Nec refert, quod haec actiones tribuantur quantitatib; nam ut significavit D. Thom. in 4, dist. 42, quest. 4, art. 4, questio. 3, et Cajetan. hic, et alii, illud solum est secundum quamdam denominacionem, qua actiones dicuntur esse subsistentium; quantitas enim hic suo modo subsistit in his accidentibus, et ideo ita dicitur calefacere, sicut aqua calida, in qua tota ratio calefaciendi est calor.

3. Species consecratae possunt substantiam corrumpere et generare. — Dico tertio: species consecratae possunt substantiam corrumpere et generare; est etiam communis, et sequitur ex praecedentibus, nam haec accidentia possunt alterare substantiam; ergo possunt in ea alteratione eousque procedere, ut illam corrumpant. Patet consequentia, quia eadem est ratio de initio et progressu alterationis; imo, ceteris paribus, ac per se loquendo, quo in eadem parte alteratio magis ac magis intensive procedit, eo facilius agens in ea progressitur, quia semper est minor resistentia in passo, et plura sunt, quae juvant ipsum agens; ergo possunt haec accidentia alterando disponere substantiam ad corruptionem unius et generationem alterius. Et confirmatur, quia hoc etiam fuit necessarium, ut hoc mysterium magis esset occultum; verum est, minorem hic esse necessitatem, quia sensus minus percipit ipsius substantiae transmutationem, praesertim quod panis non videtur adeo activus, ut possit generare sibi similem, et quamvis vinum hoc possit, tamen sensus nunquam satis percipit, an perveniat alteratio ad corruptionem substantialem, maxime, cum semper antecedat imperfecta mistio, qua confunduntur partes utriusque miscibilis, ut sensu non discernantur. Denique, esto, sit necessarium, hanc generationem consequi ex alteratione sensibili, quadam naturali consecratione, eo quod non possit assignari gradus, in quo cesseret alteratio, veluti sponte sua, et sine impedimento, et priusquam agens agat quantum potest, nihilominus tamen non est necessarium, ut sequatur ex virtute specierum, sed ex virtute alicujus agentis superioris suppletis earum defectum; sepe enim ita contingit in physicis alterationibus et generationibus.

4. Quæsitum. — Unde hoc loco queri solet,

qua virtute efficiant accidentia consecrata formam substantialem, nam non videntur habere sufficientem vim naturalem, cum sint imperfectiora. Quæ dubitatio pendet ex celebri questione physica, quomodo accidentia attingant ad productionem substantiae; qui enim opinantur, eductionem formæ substancialis immediate fieri a forma accidentalis, ut est virtus substantiae, ita tamen, ut quamvis substantia præsens sit, immediate nihil influat per substantialem formam, facile et consequenter dicunt, eodem modo operari nunc species consecratae, quia qualitas manens est eadem virtus substantiae, et absentia substantiae non minuit actionem, quia, cum est præsens, non auget illam, sed tantum conservat et sustentat qualitates, quod supplet Deus in hoc sacramento; et haec videtur esse D. Thom. sententia hic, art. 3, ad 3, quam Cajet. sequitur, et Capreol., in 4, d. 42, q. unica; Palud., q. 4; Richard., art. 3, q. 2; Ferrar., cont. Gent., cap. 66; Soto, et recentiores. Alii existimant, accidentia, vel solum attingere dispositionem ultimam, eductionem autem formæ substancialis solum fieri, vel a forma substanciali simili, vel a superiori principio; vel certo, si accidentia aliiquid immediate influunt in substancialem formam, sola tamen non sufficere, quamcumque ratione considerentur, nisi forma substancialis actu juvet et immediate etiam influat. Et hi consequenter dicunt, accidentia quidem consecrata conferre ad generationem substancialem totum influxum, quem darent substantiae conjuncta; tamen quia ille non sufficit, necessarium esse, ut Deus suppleat illam efficacitatem, quam substantia præsens conferret. Ita procedit Scotus, dist. 42, q. 4; Durand., quest. 2; Bonav. art. 2, quest. 3; Ocham, quest. 7; Alens., 4 part., quest. 40, membr. 2, art. 3; Gabriel, lect. 45 in can., qui dicit, accidentia concurrendo partialiter, et Deum supplere reliquum. Et hoc tenet etiam Richard., art. 44, pag. 295, nec cœnsetur ab hac sententia alienus D. Thom. hic, art. 3, ad 2, dum ait, accidentia consecrata efficiere formam substancialem virtute Dei, quod imitatus etiam est Paludan. dicta q. 4. Neque in hoc ponitur aliquod novum miraculum; sed est naturalis modus concurrendi prime causæ, qui debetur ex suppositione prioris miraculi; nam, ut supra dicebam, sepe in naturalibus corruptionibus et generationibus id accidit, quod agens proximum possit alterare et corrumpere, non vero per se solum substancialem formam efficiere, et tunc naturalis

ordo postulat, ut id suppleatur per influxum causarum universalium, praesertim primæ.

5. Difficultas specialis solvit. — Et juxta haec expedienda est specialis difficultas hic occurrens, quando contingit species vini frigefieri, v. gr., praeter naturalem vim et dispositionem, postea vero remoto agente, et suæ naturæ relicta se reducere ad pristinum calorem connaturalem substantie vini, a quo principio fiat illa alteratio, quia naturaliter est ab intrinseca forma substanciali per naturalem resultantiam. Nam quod quidam respondent, fieri a generante, non satisficit, quia oportet assignare immediatum principium agendi, sive actio tribuatur generanti, sive non, quod magis pertinet ad verborum denominationem, quam ad rem. Nec potest dici, principium illud esse qualitatem ipsam, quæ intenditur, quia in proprio subjecto nunquam qualitas remissa est vis activa sue intensionis. Neque etiam satis est dicere, hanc reductionem fieri ab alia qualitate virtuali seu proprietate occulta; nam haec etiam remitti potest, ut experimen constat in vino, quando ad corruptionem tendit; unde de illa redibit questio. Dicendum ergo est, in eo casu, quando omnes qualitates remissæ sunt, et reducenda est ad pristinum statum illa, quæ immediatam habet dimensionem a forma, necessarium esse, ut Deus suppleat efficientiam formæ, quia connaturale principium illius actionis ibi deest, deficiente forma.

SECTIO II.

Utrum species consecratae possint mutari, aut corrumpi.

4. Species consecratae ab agente naturali alterari possunt. — Item augmentari vel diminuti. — De motu locali nulla potest esse questio, quia species haec ita sunt in loco, et illum occupant, ac si ibi esset substantia; et ideo ita etiam moveri possunt, ut re ipsa experimur. Secundo certum est, hujusmodi species posse alterari virtute naturalis agentis; quamvis Nominales, qui negant, qualitates, quæ in his speciebus manent, inherere quantitatib; sed per se esse, consequenter negare debeant posse naturaliter intendi et remitti, et ideo necessarium illis sit multiplicare miracula; nam experientia constat, has species calescere, etc. Si ergo id non potest fieri virtute agentis naturalis, oportet, ut supernaturaliter a Deo fiat ad mysterium occultandum. At vero, suppositis quæ dixi-

mus, has scilicet qualitates eodem modo inherere quantitatib; quo ante consecrationem inhærebant, facile intelligitur, posse ab agente naturali in eadem quantitate intendi, vel denuo produci, quia ex parte quantitatis est sufficiens potentia passiva, ex qua educantur, quia immediate in illa recipiuntur, et ab illa pendent, et in suo esse conservantur; ergo fieri etiam possunt ex illa, quia nihil aliud est educi de potentia subjecti, quam in illo fieri cum dependentia in fieri et in esse ab illo. Tertio de motu augmentationis, vel diminutionis ipsius quantitatis res est etiam facilima, si augmentum et diminutionem a productione et corruptione separaremus; tribus enim modis intelligi potest, quantitatem panis et vini augeri, aut diminui: primo per rarefactionem, vel condensationem, et de hoc jam in superioribus diximus, hoc non esse proprium augmentum, vel diminutionem quantitatis, quia per hunc modum nulla pars quantitatis additur, vel demitur, sed solum mutatur qualitas, seu quidam modus ipsius quantitatis; unde fit, ut novis etiam terminis terminetur, et majorem vel minorem locum occupet, ut disputat. precd., sect. 3, attigimus. Secundo, per divisionem vel additionem, seu novam continuationem, et hoc modo etiam est per se notum, species sacramentales posse dividiri, atque ita diminui; proprie vero continuatio, seu additione non tam facile fit, praesertim in speciebus panis, propter earum duritatem et siccitatem; nam ea, quæ liquida sunt, ut vintum, faciliter continuantur; quia tamen hoc naturaliter non fit sine mistione, de qua est specialis difficultas, tractabimus illam in ultima sectione hujus disputationis. Tertio modo fit diminutio per corruptionem alicujus partis, de qua eadem est ratio, que de corruptione totius; augmentum autem huic corruptioni contrarium non fit nisi per mistionem, de qua infra, ut dixi.

2. Solum ergo superest hic dicendum de corruptione, an locum habeat in quantitate consecrata; in qua questione existimo, diverso modo esse procedendum, juxta diversa principia philosophica de subjecto et natura quantitatis. Est enim opinio satis communis, quantitatem inesse toti composito, et ita esse per accidens corruptibilem ad corruptionem ejus, et novam aliam cum re genita produci; et juxta hanc opinionem consequenter hic dicendum est, facta in his speciebus alteratione sufficiente ad corruptionem panis, quantitatem corrumpi per accidens; non quia

de facto pereat ad corruptionem subjecti, quod non habet, sed quia ex natura rei ita desineret, si subjectum adesset; hic autem supposito mysterio, servatur naturalis ordo in reliquis omnibus, quoad fieri potest. Item quia corruptitur ad desitionem praesentiae corporis Christi, quod loco proprie substantiae quantitatem conservabat. Denique quia in termino illius alterationis substantia nova succedit, secum afferens quantitatem novam, quae aliam secum non admittit, et ideo necesse est, praexistentem perire; et haec censetur esse sententia D. Thom. hic, art. 4, quam sequuntur Cajetan. hic; et Capreol., dist. 42, quest. 4; et Paludan., quest. 4; Carthus., quest. 3; Richard., art. 2, quest. 2, art. 4, quest. 2; Scot., quest. 5; Durand., quest. 2; Egid., Theor. 43 et 44; Soto, et omnes Thomistae. Est autem differentia inter hos autores, primum in casu hujus corruptionis; Scotus enim et Durandus dicunt, corrupti solum ex pacto Dei, qui statuit illam non conservare, nisi sub talibus accidentibus, et ideo suspendit influxum facta illa alteratione, quia aliunde nulla potest reddi causa hujus corruptionis, quia cum haec quantitas sit primum subjectum alterationum, quae hic fiunt, non magis potest per illas destrui ex natura rei, quam materia prima per generationem seu corruptionem substantialem; praesertim quia quantitas de se independens est a qualitatibus, et est aequa indifferens, et quasi in potentia neutra ad quascumque qualitates; et hoc sane est satis consequenter dictum, si supponatur corpus Christi, ut est sub hac quantitate, nullo modo concurrere ad conservandam illam per se existentem. At vero supponendo Christi corpus non subjective, sed effective supplere vicem substantiae, et conservare quantitatem, facile videtur, sicut remoto sole, destruitur lumen aeris, quod in suo esse a presentia solis pendebat, ita ablata sacramentali presentia corporis Christi perire quantitatem, quae ab illo, ut a principio conservante pendebat; hoc tamen totum necessario revocandum est ad institutionem et pactum divinum, quo statuit Deus, non conservare ibi praesentiam Christi, nisi sub dispositionibus panis et vini. Secundo est differentia circa modum seu qualitatem hujus desitionis; nam quidam dicunt annihilari quantitatem, ut Ocham in 4, quest. 7, quia desinit solum ex defectu causae effectivae conservantis; sed illa conservatio erat per actionem per se creativam, ut supra dictum est;

ergo illa suspensio seu parentia actionis est annihilation. Item, quia illa desitio omnino sistit in non esse, et in nihilo; neque est ibi ulla actio positiva tendens ad aliquod esse, ex quo sequatur hujusmodi non esse; hoc autem solum est de ratione annihilationis. Multi vero ex Thomistis dicunt, desinere quantitatem per conversionem in materiam, quae ibi succedit. Sed, quicquid sit de hoc modo loquendi, de quo dicam sectione sequente, certum est talem conversionem non posse fieri virtute agentis naturalis, prout ipsi affirmare videntur, quia in illa conversione nullum est subjectum, circa quod versari possit naturalis actio; neque etiam terminus ad quem illius conversionis potest a naturali agente fieri; melius tamen potest haec desitio vocari corruptio per accidens, prout D. Thom. loqui videtur, si ad quantitatem ejus sententia extendatur, propter rationes factas.

3. Multo vero alter philosophandum est juxta opinionem aliam, quae affirmit, quantitatem in sola materia recipi, et ab ea sola pendere in genere cause materialis; ideoque manere eamdem numero in genito et corrupto, esseque ingenerabilem et incorruptibilem, sicut est materia, et cum ea sola concreari posse, et coannihilari, si materia annihiletur; nam juxta hanc opinionem dicendum est, quantitatem specierum sacramentalium non corrupti, etiamsi alteratio fiat usque ad corruptionem panis, primo quidem, quia si substantia adesset, quantitas non corrumperetur per illam alterationem; ergo nec nunc destruitur; patet consequentia, quia, ut dixi, in hoc mysterio, suppositis his, quae per se ad ipsum pertinent, in reliquis, quoad fieri potest, naturalis ordo servatur. Secundo, quia, sicut substantiae panis successit corpus Christi conservans quantitatem, ita praesentiae corporis Christi succedit aliqua materia, cui potest illa quantitas uniri, et naturaliter conservari; ergo non destruitur, sed in ea conservatur, quia hoc est magis consentaneum naturis rerum. Tertio, quia juxta illam philosophicam opinionem de quantitate, reliqua etiam qualitates, quibus disponitur materia ad introductionem novae formae, non pereunt, sed manent in re genita; ergo etiam hic, quando generatur aliud ex speciebus consecratis, manent dispositiones in re de novo genita; ergo multo magis quantitas, quae est subjectum earum; et hanc sententiam tenet Alens., 4 p., quest. 49, memb. 2, art. 4, § 4; et Henric., Quodl. 8, quest. 36;

Ferrar., 4 contra Gent., cap. 66, tenet quidem manere quantitatem, quamvis non ex predicto fundamento, sed quia supernaturaliter subit vicem materiae, de quo statim; et videtur favere huic opinioni D. Thom. hic, art. 5, et in 4, dist. 42, quest. 4, art. 3, questio. 3, ad 2. Et fundamentum illud philosophicum mihi semper probabilius visum est, ex quo in Theologia etiam haec opinio est magis consequens, et facilius omnes difficultates expedit.

SECTIO III.

Utrum ex speciebus consecratis possit aliqua substantia generari, vel nutritri.

1. Prima sententia negat, ex his speciebus fieri generationem, vel nutritionem, quia deest materia, ex qua fiant, unde ad experientias apparentes dicit haec opinio, id, quod generari videtur, revera non esse id quod apparet, vel si est, miraculose creari a Deo; dicit etiam, hominem posse confortari odore, vel alteratione earum specierum, non vero proprie nutritri. Ita sentit Algerus, lib. 2 de hoc sacram., cap. 4; Guimundus, lib. 2 de hoc myster.; et Waldens., tom. 2 de Sacram., cap. 26; qui addunt, non decere, hominem his speciebus nutritri, quia oportet aliquid etiam earum in secessum mitti. Haec vero opinio antiquata jam est, et ut improbabilis omnino ab scholis rejecta, quia omnino praeter rationem est, experientias negare; constat enim, ex hostiis consecratis vermes generari, et non minus comburi, quam non consecratis; in quibus effectibus non est tantum externa species, seu apparentia, quia sunt permanentes, et eodem semper modo fiunt. Item, si Deus est auctor eorum, tam facile potest illos vere efficere, sicut fingere; et alioqui est magis consentaneum ad veritatem mysterii occultandam; si vero naturale agens eos efficit, non potest eos fingere, aut simulare, et hoc posterius est magis rationi consentaneum, quia non sunt hic plura miracula fingenda, quam sint necessaria; non est autem necessarium, ut solus Deus totum effectum operetur, ut videbimus. Atque eadem experientia sumi potest ex nutritione, nam si homo integrum panem consecratum comedat, non solum confortabitur, sed etiam nutritur, et saturabitur eodem modo, quo id assequeretur pane non consecrato.

2. Secundo, hac relicta sententia, circa difficultatem, quae autores ejus movit, sci-

licet, ex qua materia fiat haec mutatio, est alia opinio dicens, nullam esse necessariam materiam, sed solam quantitatem sufficere, ut substet formae substantiali advenienti, sive de potentia ejus educatur, sive per nutritiorem uniatur. Hæc, ut dixi, videtur esse opinio D. Thom. hic, quam ita exponit et sequitur Ferrar., dict. cap. 66, et eam tenet Henric., Quodl. 8, quest. 36, et Viguerius in Summa, v. 9 de Euchar., et Ruar., art. 14; Soto etiam et Ledesm. citant Egidium, Theor. 44 et 45. Dionys. autem Carthus., dist. 42, quest. 2, oppositum illi tribuit. Fundamentum non est aliud, nisi quia hoc sufficit, et est magis consentaneum, ut ex vi prioris consecrationis reliqua fiant naturali modo, sine novis miraculis.

3. Oppositum placet auctori. — Hæc vero opinio mihi videtur omnino falsa et incredibilis; dicendum est ergo solam quantitatem non sufficere, sed necessariam esse aliquam materiam, ex qua haec generatio fiat; ita docent omnes autores statim citandi. Et probatur prior pars, primo, quia forma substantialis non potest habere suum effectum formale circa aliquod accidens, cum quo non habet proportionem, neque habitudinem; alias posset etiam una forma informare aliam, vel qualitatem aliquam. Secundo, quia inter quantitatem et formam non potest esse substantialis unio, tum quia, cum quantitas sit accidens, unio etiam illius, vel cum illa necessario est accidentalis; et compositum ex illa non potest esse substantiale, nec potest esse ignis, aut carbo, vel quid simile, quia de ratione essentiali hujus compositi est substantialis materia, propter quod dixit Aristot., 4 Phys., impossibile esse substantiam componi ex non substantiis. Et confirmatur, nam impossibile est, qualitatem elevari, ut formaliter supplet vicem formae substantialis, et substantialiter aliquid componat; ergo similiter est impossibile, ut quantitas elevetur ad proprium munus materiae, et substantiali causalitatem ejus. Tertio, etiam si daremus, hoc esse possibile, tamen illo posito, sequuntur multo plura miracula, quod tamen vitari intenditur. Probatur, quia imprimis eductio formae substantialis de potentia quantitatis, non posset fieri ab agente naturali, propria virtute, quia quantitas non est in potentia naturali ad hujusmodi formam, quicquid sit de obedientiali, sicut non potest agens naturale virtute sua educere formam ignis de materia cœli, quia non est in potentia

naturali ad illam, supposita opinione, quod sit alterius rationis a materia generabilium. Item, quia alias etiam nunc ignis educeret formam ignis ex quantitate ligni, eamque ipsi uniret, quia eamdem capacitatem habet haec quantitas, et est propinquior igni.

4. *Evasio.* — *Impugnatur.* — Fortasse dicetur, in quantitate, ex sola natura rei, seu secundum se sumpta, non esse capacitatem naturalem ad hujusmodi formam et actionem seu passionem; at vero in quantitate elevata, quae per consecrationem accepit vim substantiae, esse hujusmodi capacitatem, et ideo supposito illo miraculo agens naturale posset naturaliter ex illa educere formam. Sed hoc imprimis intelligi non potest, quia quantitatibus per consecrationem nihil additum est, neque immutatum, praeter existendi modum; tamen in entitate sua eadem omnino est; at vero capacitas passiva non est in quantitate, ratione modi essendi, sed ratione suae entitatis; ergo, si antea non habebat capacitatem naturalem, nec postea habebit; qua est enim illa elevatio, aut quaevis vis materia? Si enim diceretur, esse in potentia obedientiali, et ratione consecrationis manere quasi in potentia proxima, fortasse non esset tam evidens contradictione, quamvis revera etiam hoc sit falsum propter argumenta priora; tamen quod res, quae non habet capacitatem naturalem ex se, incipiat habere illam, non mutando entitatem vel naturam, intelligi non potest; sicut in causis agentibus repugnat, quod id, quod non habet naturalem virtutem agendi, incipiat habere eam per solam suam entitatem, sine sui mutatione; imo nec posset agere per potentiam obedientiam, nisi haec intime innata in ipsa re presupponeretur. Adde, etiam hoc posito, non vitari inconveniens illatum, scilicet, quod majora miracula multiplicentur; nam revera maius est hoc, quam quod creaturæ materia, vel quocumque simile; et præterea durabit quantitas per se existens, et sine subjecto, non solum quamdiu durat hoc sacramentum, sed etiam in omnibus rebus, quae ex illa generantur; et, quamvis plurimæ transmutationes in illa fierent, semper ita maneret, quia non est major ratio de una generatione, quam de reliquis; ac deinde tota materia prima, quae ab institutione hujus sacramenti usque nunc transsubstantiata est, deficiet in orbe, et loco illius sola quantitas erit substituta; unde fiet, ut magna pars naturalium rerum jam non constet materia et forma, sed quantitate et forma;

quae nec substantialia entia erunt, neque accidentalia, sed monstra quedam naturæ.

5. *Dubium quoddam dissolvitur.* — Unde etiam contingere posset, ut illa quantitas per varias transmutationes informaretur alia forma panis et consecraretur; quomodo ergo tunc fieret transubstantiatio? quia, si totum compositum transmutaretur, non maneret quantitas; si sola forma, non esset transubstantiatio. Dicendum ergo esset ex tali pane non posse fieri consecrationem, quod revera non male diceretur, quia ille non esset panis, cum non constaret ex principiis essentialibus panis; sed tunc idem consequenter dicendum esset de quacumque re genita ex hujusmodi speciebus, quod revera non sit substantia illa, quae appareat, sed semisubstantia, ut sic dicam. Unde, si contingeret, hominem longo tempore solis speciebus consecratis nutritri, successu temporis, aut totum, aut fere totum substantiale corpus amitteret, maneretque anima solam quantitatem informans; et similia monstra possunt facile excogitari, et maximum omnium est dicere, haec omnia naturaliter sequi ex priori miraculo solius consecrationis. Necessario ergo dicendum est, in instanti quo hujusmodi generationes fiunt ex speciebus consecratis, aliquam veram, et substantialem materiam ibi existere, ex qua fiant.

6. Sed quænam est haec materia? Circa hoc fuit tertia opinio antiqua, esse aliquam antea præexistentem in aliquo corpore, et tunc denuo ponit sub speciebus sacramentalibus in illo instanti generationis. Et quidam dixerunt, esse quamdam partem materiae ipsius corporis Christi, ut refert Algerus supra, quod maxime videbatur dici posse, si vera esset sententia Durandi, quod materia panis manet in corpore Christi; sed hic est error in fide, quia Christi corpus nunc est incorruptibile, et impassibile. Unde non potest partem materiae acquirere, et multo minus perdere. Unde Durandus, qui primum temere dixit, non est ausus dicere secundum. Alii vero dixerunt, illam materiam esse corporis circumstantis, vel alterius similis, quam optime impugnat D. Thom. hic, ut in commentario articuli quinti vidimus; quibus addere possumus, quando hostia consecrata in ignem injecta comburitur, ibi totum corpus circumstantis habere rationem agentis, et non patientis; non potest ergo aliquid generare ex suamet materia. Solum posset quis fingere, Deum aliunde sumere materiam ex aliquo

corpore, et in eodem instanti illam sub speciebus sacramentalibus constituere; at vero, licet hic modus non sit impossibilis Deo, non est tamen aptus neque conveniens praesenti mysterio, primum, quia oportet alteram rem in alio loco divinitus corrumpi; non enim constituta est eadem materia in duobus locis sub duabus formis. Secundo necesse esset, materiam illam in instanti, et miraculoso modo transferri ab alio loco in locum specierum. Tertio consequenter etiam dicendum esset, deesse in his generabilibus rebus totam materiam, quae haec tenus per consecrationem transubstantiata est, quod magnum videtur inconveniens. Quarto denique oportet, aut duplicum quantitatem destrui, ut una fieret in re genita ex speciebus consecratis, juxta opinionem asserentem, quantitatem corrupti ad corruptionem substantiae; aut juxta contrarium sententiam oportet, vel duas quantitates manere in eadem materia, quod est satis absurdum, vel alteram sine causa naturali a solo Deo corrupti. Unde etiam fieret, tantam quantitatem deesse nunc in hoc orbe generabilium rerum, quanta fuit in toto pane et vino simul sumptis, quae haec tenus consecrata sunt, nulla æqualis magnitudinis alteri succedente, quae sine dubio esset magna diminutio hujus inferioris universi corporei. Dicendum est igitur (quod omnes Theologi citandi sentiunt) in instanti generationis quae fit ex speciebus consecratis, prius natura, quam talis generatio fiat, ponit sub illis speciebus quendam materiam primam, quae immediate ante illud instans in rerum natura non existebat; hoc enim necessario ex dictis concluditur; ostensum est enim, aliquam materiam primam esse necessariam sub illis speciebus, seu in loco earum, quia ibi fit generatio. Rursus ostensum est, illam non fuisse præexistentem, neque ibi, neque alibi, in illo proximo tempore, quo fiebat alteratio, quove Christi præsenta durabat; ergo necesse est ibi de novo fieri.

7. Rursus deinde inquirendum superest, an haec materia sit eadem numero, quae prius fuit sub talibus speciebus, et transubstantiata est, vel alia. D. Thom. enim hic significat, non esse eamdem numero, quia idem numero reproduci, est novum miraculum, quod non est ponendum sine necessitate. Mihi tamen (quamvis res sit incerta) verisimilium est esse eamdem numero, et in hoc sensu intelligendam existimo quorumdam veterum sententiam dicentium redire substantiam panis, ut ex ea fiat generatio, quod tenuit Alexand. Alens., 4 p., quest. 40, memb. 2, art. 4; et Bonav., dist. 12, art. 2, quest. 1; et Innoc., lib. 4 de hoc mysterio, cap. 44; non est enim verisimile, eos locutos esse de tota substantia panis, tum quia hoc sensu est res valde improbabilis, ut D. Thom. convincit in articulo; tum etiam quia ad talem generationem impertinens est, quod redeat forma panis, cum potius illam corrupti necesse sit. At vero, quod eadem materia redeat, conjectura esse potest, primo respectu nature universalis, quia sic nulla fiet propter hoc mysterium mutatione in materia rerum generabilium, et corruptibile, sed eadem semper durabit. Secundo respectu nature particularis, quia manet eadem quantitas numero, cui connaturale est esse in hac materia, eique inniti. Tandem respectu Dei aequa facile est eamdem materiam facere, sicut diversam, unde non est majus miraculum, nec proprie est novum, quia congruente quadam necessitate connexum est cum ipso mysterio.

8. Ulterius autem interrogandum superest, per quam actionem fiat haec materia. Thomistæ enim, ut aliquo modo D. Thom. interpretentur, contendunt fieri per conversionem, ut in commentario art. 5 citavi, quod tenet etiam Palud., dist. 12, quest. 2; Herbaeus, quest. 4, art. 3; et Hispal., quest. 4, notab. 4, qui addit, non solum materiam, sed totum compositum fieri per conversionem quantitatis in ipsum, quod est improbable, et sine fundamento, ut a fortiori patet ex dicendis, et refutatur etiam a D. Thom. ex professo, 4 contra Gent., cap. 66. Alii dicunt illam materiam congenerari; ita loquitur Soto supra. Reliqui vero auctores citati dicunt, iterum creari, seu per creationem reproduci. Scotus, dist. 12, quest. 5; Durandus, q. 2; Major, quest. 4; Marsil., quest. 8, art. 4; Gabr., lect. 45 in canon.; Egid., Theor. 44 et 45, et alii communiter. Et hoc sine dubio verius est, primo quidem quia existimo, quantitatem panis non desinere esse per hanc generationem, sed manere in re genita; non ergo convertitur. Secundo, quia, etsi non maneat, negari non potest, quin sit ibi necessaria nova actio, generatione prior ordine naturæ, per quam haec materia fiat, quia educitur de non esse ad esse, prius quam ex illa fiat generatio; haec autem actio non est ex presupposito subjecto, quia quantitas non est subjectum prius, ut per se constat; est ergo creatio. Neque est ulla ratio, ob quam